

Yekta Kopan

Sakın Oraya Gitme

YEKTA KOPAN
SAKIN ORAYA
GİTME

© 2016, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Kasım 2016, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 20 000 adet yapılmıştır.

Editör: Mustafa Çevikdoğan

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Davutpaşa Cad. Emintaş Kazım Dinçol San. Sit. No: 81/25-26

Topkapı-İstanbul

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3334-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750733345

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

YEKTA KOPAN
SAKIN ORAYA
GİTME

ÖYKÜ

♥can

Yekta Kopan'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Fildiři Karası, 2000

Aşk Mutfağından Yalnızlık Tarifleri, 2001

Yedi Derste Vicdan Muhasebesi, 2003

İçimde Kim Var, 2004

Kara Kedinin Gölgesi, 2005

Karbon Kopya, 2007

Bir de Baktım Yoksun, 2009

Kediler Güzel Uyanır, 2011

Aile Çay Bahçesi, 2013

İki Şiirin Arasında, 2014

YEKTA KOPAN, 1968'de doğdu. *Aşk Mutfağından Yalnızlık Tarifleri* adlı kitabı 2002 Sait Faik Hikâye Armağanı'na, *Karbon Kopya* adlı kitabı 2007 Dünya Kitap Yılın Telif Kitabı Ödülü'ne, *Bir de Baktım Yoksun* adlı kitabı 2010 Yunus Nadi Öykü Ödülü'ne ve 2010 Haldun Taner Öykü Ödülü'ne değer bulundu. Çocuk kitabı *Burun* 2009'da yayımlandı. 2014 yılında öykü üstüne bir sözlük çalışması olan *İpekli Mendil*'in editörlüğünü yaptı. Kitapları çeşitli dillere çevrildi.

İçindekiler

Samodey	11
Cesur Geyikler	21
Katil, Uşak!	35
Mektup	45
Ev Hali	59
Bisiklet	65
Herkes Kadar Mutsuz	77
Gizli Bahçe	91
Factotum	101
Bir Yabancı	105
Bırakma Beni!	111
Källtorpssjön Laneti	117

SAMODEY

Dün gece uyku tutmadı anne.

Ama öyle böyle değil, köyleri önüne katıp ocakları söndüren bir çığ oldu, odama öyle doldu uykusuzluk.

Öncekilerden farklı anlayacağın. Yatakta iki tur atıran, tavandaki sinema perdesinde hayal izlettiren, yastık kılıfına terden resim yaptıran uykusuzluklardan daha damarlıydı bu gelen. Kapıyı çalmadan, ayakkabılarını çıkarmadan, hoyratça girdi gecemden içeri. Aldım, başköşeye oturttum. Eve ayakkabıyla girilmesini sevmezdin ama bir yandan da, “Tanrı misafiri kapıdan çevrilmez,” derdin. Senden ne öğrendiysem onu yaptım anne.

Öğrettiğin boktan şeyler allak bullak ediyor beni. Kusura bakma, ağızım bozuk biraz. Uykusuzluğuma ver.

Ağır yemedim. İçki içmedim. Çaya, kahveye gözücüyle bile bakmadım. Gece atıştırmalarına selam çakmadım. Erkenden fırçaladım dişlerimi. Bir bardak ılık suyu yudum yudum bitirdim. Anlayacağın, kurtarma sözlüsüne hazırlanan öğrenci kadar sağlam hazırlandım deliksiz bir uykuya. Uyumak emek ister, bilirsin.

Olmadı ama. Başım yastığa değer değmez anladım yenik düşeceğimi. Bacaklarım karıncalandı. Midemde yılanlar süründü. Göğsüme bir fil oturdu. Hayvanlar âle-

mi istila etti bedenimi. Avazım çıktığı kadar bağıarak fırladım yataktan.

Sa-mo-dey!

Dedim bunu anne. Soluk borumdan bir hırıltıyla yükselip damağıma çarpa çarpa fişkırdı ağızımdan o tuhaf kelime: Samodey!

Anlamsız hece yığınlarına kelime diyebilir miyiz anne? Kelimelerin anlamlarını yıllar önce unuttuğundan, en iyi sen bilirsin bu sorunun cevabını. Beni kör kuyularda cevapsız bırakma ne olur. Söyle. Söyle. Söyle.

Çocukken öğrettirdin her nesnenin ismini. Küçük bir metal parçasına “anahtar”, o çok sevdiğim meyveye “şeftali” demeyi senden öğrendim. Bardak, terlik, toz bezi, bere, kibrit, sehpa, kalem... Hepsini sen öğrettin bana. Şimdi işin bitmiş gibi kenara çekilemezsin.

Babalık sonradan giyilen bir gömlek, çoğu erkeğin düğmelerini doğru ilikleyemediği. Ama annelik öyle mi ya? Sakın gözlerini öne devirip kurtulmaya çalışma bu sorudan. Sakın, “Ben hafızamı yitireli çok oldu, ne bilirim nesnelere öpüşmeyen kelimelerin anlamlarını,” deme. Anneysen anneliğini yap. Söyle. Samodey ne demek anne?

Nereden geldi bu kelime dilime? Neden gece boyunca evin tüm duvarlarına, biblolarındaki toz zerrelere, aynaların sırrına, duayla yunmuş kapı eşiklerine fısıldadım bu kelimeyi?

Samodey!

Samodey!

Samodey!

Şimdi anladın mı nasıl bir uykusuzluk esir almış öğlunu? Ana yüreğin dayanır mı buna? Madem bir tek senin yüreğin ayrıcalıklı, bir tek senin yüreğin kutsal, cevap ver.

Annelerin, hafızalarını yitirmeye hakkı yoktur.
Beni dilinle besle. Kelimelerin anlamlarıyla emzir.
Sütün hafıza olup taşsın ağzımdan.

Kütüphanedeki bütün kitapları indirdiysem raflardan, salonun ortasına yayıp sayfa sayfa, satır satır bir karşılık aradıysam, bana adı “hatırlamak” olan bir el feneri vermediğin içindir. Hafıza önce dilde mi eriyor anne?

İnanmayan gözlerle bakma. Gerçekten aradım kitaplarda. Sözlüklerin sayfalarında dolaşım. Nefesim kesilene kadar koştum harflerin arasında. Anlayacağın, çaresiz kalmasam sana gelmezdim.

Samodey!

Samodey!

Dedim ki, belki batıdan bir rüzgâr savurmuştur, “*Somme old day*,” diyen fötr şapkalı bir şarkıcının çapkın gülüsüne yenik düşmüşümdür... Ama değildi öyle.

Dedim ki, belki bir doğu yağmurudur, “Sen ol ey,” diyen bir masal anlatıcısının güler yüzüne kanmışımdır. Öyle de değildi....

Kanlı canlı, etli butlu, ciğerden haykırışlı bir kelime duruyordu karşımda. Samodey, Samodey, Samodey!

Hani hayvanat bahçesine götürmüştün beni. Limonlu suyla taramıştın saçlarımı, canımı acıtmadan. Bağcıklı ayakkabı giydirmiştin o güne özel. Beyaz bir bluz, gri tayyör vardı üstünde. Leylak kokuyordun. Ne renk giyersen giy yanından ayırmadığın kahverengi çantana kenarları oyalı mendilinle pembe haplarını da koymuştun. Sabahattan bigudi sarmıştın kâkülüne. Bakır rengi ojelerini hiç sevmezdim.

Bunu söyledim mi hatırlamıyorum ama leylak kokuyordun.

Babam da vardı yanımızda. Var mıydı? Takım elbiseseli miydi yine? Gömlek cebine sigara paketi koymuş muydu? Tütün mü kokuyordu? Var mıydı babam?

Hayvanat bahçesinde bir an elinden kurtulup kaybolmuşum. Ne yalan söyleyeyim, hatırladığım bir hikâye değil bu. Sen ne anlattıysan benimle ilgili, onu sahiplendim. Senin cümlelerinde özneyi değiştirmekten başka bir geçmişim yok.

Görevlilere koşmuştun. Yüreğin küt küt atıyordu. Ne yapacağını bilemiyordun. Babam var mıydı gerçekten?

Sonra buldun beni. Buldunuz. Maymun kafesinin önünde. Maymunlarla konuşurken. Onlara masal anlatırken. Yeri gelmişken söyleyeyim anne, ben hayvanlara masal anlatmaktan daha iyi bir şey yapmadım ömrüm boyunca.

Şimdi senden hatırlamanı istiyorum. Zorla kendini. Maymunlardan birine, hani o masal anlattığıma isim takmış mıydım ben? Samodey mi diyordum ona? Belki de çocukluğumdadır gece boyu uykusuz bırakan o kelimenin sırrı. Ne olur maymunun ismi olsun. Hadi hatırla, ey hain hafıza!

Samodey!

Samodey!

Ama değil öyle. Biliyorum gerçeği. Hayvanlar bana fısıldamadıkça onlara bir isim veremediğimi. Sakın beni kandırmaya çalışma, artık sararmış bir mektup bile olmayan o hafızanla.

Boş bakışlarıyla bilinçaltıma inmeye çalışma. Ne şöminemiz oldu ne de bir kızak aldınız bana dik yokuşlu gri şehrin sokaklarında kaymam için. Kırmızı bir kızağa “Samodey” diyen gürbüz çocuk değilim ben. Bütün anneler

vazgeçsin yaşanmamış çocuklukların suçunu kızaklara yüklemekten. Doğururken öldürdüğünüz çocuklukların hesabını verecek kadar cesaretiniz olsun. Kaçmaya çalışma. Bulacaksın sorunun cevabını, Samodey nedir, söyleyeceksin. Sana ihtiyacım olduğunda hafızanın perdelerini kapatacaksan neden düştüm rahmine?

Kaç saat yattım o kitapların üstünde, kaç saat bekledim sözlükten yastığımda uykumun gelmesini, bilmiyorum. Bir ara acıktım. “Anne tostı” yaptım kendime. Yaptığın her şeyin üstüne kutsal annelik etiketini yapıştırmakla ne geçti eline? Çok mu ezdi bu dünya kadınlığını? Ancak anneliğinle mi devirebildin erkeklik şatolarının sike benzeyen kulelerini? Çok özür dilerim, küfürlü konuştüğüm için affet, uykusuzluk iki kelimeye sıkışmış ahlakı da alıp götürüyormuş demek ki. Ne olur ağzıma acı biber sürme anne.

Madem bugün bile unutulabiliyor, beni neden geçmişin bilgisiyle donattın anacığım? Neden ezberledim *Keşifler ve İcatlar Ansiklopedisi*'ni? Neden günlerce ağladım uzaya gönderilen ilk köpeğin sonsuzlukta kaybolmasına? Neden defterimde “İntihar Eden Yazarlar” diye bir liste var? Neden biliyorum gökyüzündeki bütün yıldızların isimlerini?

Tostumu yedikten sonra çektim defteri önüme, aldım kalemi elime. Sayfanın en üstüne, büyük harflerle “SAMODEY = UYKUKAÇIRICI” yazdım. Neden bilmiyorum. İçimden öyle geldi sadece. Uykukaçırıcı. Zihin küfeme yüklediğin bütün bilgileri döktüm sayfaya. Samodey’le çarpıştırdım hepsini. Ant Dağları’nda bir zirveden buhar makinesini keşfeden biliminsanına, ne varsa aklımda yazdım. Samoyed diye bir köpek cinsi olduğunu hatırladım ama o zavallının benim uykukaçırıcısıyla bir ilgisi olmadığını biliyordum. Üstelik şaşırardım

bu benzerliğe, galiba biraz da güldüm. Kaçıracaksa uyukumu köpekler kaçırınsın be anne.

Asırlar önce konmuş yıldız isimleriyle yan yana koşamıyordu Samodey. Hepsini yazdım defterime; Aldebaran, Betelgeuse, Denebola, Menkar, Polaris, Zosma... İntihar eden yazarların isimlerini sıraladım sonra. Sadık Hidayet'le başladım, Virginia Woolf'la devam ettim. Sylvia Plath ile Nilgün Marmara'yı yan yana yazdım, ayırmadım birbirlerinden. Yazdım anne, ne biliyorsam yazdım. Yazdıkça ne kadar az şey bildiğimi anladım. Annelerin hayat-taki ağırlığı evlatlarının hafızası kadarmış. Ya bir an önce cevapla sorumu ya da taşı bu sorumluluğu.

Samodey!

Samodey!

Hafızanı yitirmeye başladığını söylediler bir sabah. Vücutundaki bütün hücreler unutacakmış, ne biliyorlarsa. "Yaşadıklarını unutacak, sizi tanımayacak, acılarını bile hatırlamayacak," dediler. "Konuşmayı, yürümeyi, yemek yemeyi, işemeyi bile unutacak," dediler. Hafızan bir mum gibi eriyecekmiş. "Eriyene kadar çevresini aydınlatmaya devam edecek mi?" dedim. Siyah saçlı bir kadındı doktor, zoraki gülümsedi. "Benzetmelere inanmayın, insanı kandırmaktan başka işe yaramazlar," dedi.

Mum gibi eriyecektin, hiç aydınlık vermeden.

"İmkânsız bu," dedim.

Senden bana miras bu kelime: İmkân. Ya da senin sıklıkla kullandığın olumsuz haliyle imkânsızlık. Her istediğimde bir oyuncak sahibi olmam imkânsızdı. Canım çektiğinde çikolata yemem imkânsızdı. Yaz tatillerinde arkadaşlarımla kampa gitmek istediğimde, "İmkânımız yok," derdin. İmkânsızdı, öyle bir kızla birlikte olmam. "İmkânı yok, böyle olaylara karışmana izin vermem," der-

din, özgürlük için sokaklara çıktığımda. Babamın hastalığını öğrendiğimiz gün, “Yaşamayı imkânsız,” demiştin. Ağzımı hafifçe büzerek, a harfini iyice incelterek. İmkânsızlıklardan bir evren kurmuştun kendine.

Karşına dikilip, “Bırak imkânsız olsun,” demek istedim her seferinde. “Alamayacağım oyuncakların, yaşayamayacağım aşkların, gerçekleşmeyecek devrimlerin hayalini alma elimden. Ancak inanırsam yürüyebilirim onlara doğru. O yürüyüşün yollarını imkânsızlık taşlarından döşeme. Bırak imkânsız olsun, ben yine de inana-yım sevdiğimim ölmeyeceğine.”

Hayal kurmak yasaktı senin kitabında. Gerçeğin to-kadına hazırlıklı olmamız gerekiyordu her an. Belki de sen haklısın. Ama şu uykusuz geceden sonra, bil ki yut-kunmadan haykıracağım yüzüne: “Bırak imkânsız olsun!”

Şimdi söyle, hayatımızın hangi zaman diliminden çıkıp geliyor bu çılgılık? Samodey, ey!

Sen söylemezsen ve geceler boyunca sürecek uyku-suzluk çözdürmezse bana bu bulmacayı, binlerce soru gö-mülüp gidecek ikimizle beraber. Biz öldükten sonra ağaç-lar, kuşlar, kediler, köpekler, filler, rüzgârlar, bulutlar, yağ-murlar, denizler, yosunlar bela okuyacak yaptıklarımıza. Bu yükü ayrılmak istemiyorum dünyadan. Ağzımı bozu-yorum diye kızma ama insanlığın ne diyeceğini siktir et!

“Alzheimer öyle bir hastalık ki,” diye söze girdi siyah saçlı doktor. Fırladım yerimden, konuşmasına izin ver-medim. “Hastalık değil bu,” dedim, “doğanın intikamı!”

“Öfkeli olmanızı anlıyorum ama inanın bu size de annenize de zarar verecektir,” dedi doktor. Bir ilaç firma-sının hediyesi defterine notlar alıyordu bir yandan. O gün yuttuğum öfkeyi, dün gece evin duvarlarına haykır-dım anne. Ben ne haldeyim merak ediyor musun? Git duvarlarla konuş öyleyse.

Herkes birbirine aynı şeyi söylüyor: Sakın oraya gitme!

Orada tedirgin ruhlar var.

Orada tekinsiz anılar var.

Orada korku, yılgınlık, ölüm var. Özgürlüğüne kastedenler, vicdanına zulmedenler var.

Perdenin ardındakilerle yüzleşmeye cesareti olmayanlar haykırmaya devam edecekler: Sakın oraya gitme!

Yekta Kopan, "Sakın!" diyenlere inat, belleğimizin en karanlık ormanlarına dalıyor.

Böylesi bir macerada öykülerden daha iyi ne aydınlatabilir ki yolumuzu...

İçimde bir şey koptu, koptuğunu hissedebiliyordum, bir şeyler çalkalanıp yükseldi içimden. Deniz kenarında oradan oraya savrulan bir taş kadar özgür olamayan ruhlarımıza üzüldüm. Doğanın muhteşem dengesine çomak sokmaktan zevk alan birilerinin ayak işlerinde geçen ömrümüze üzüldüm. "Bu kadar zor olmamalı özgürlük!" Vidalı kapağı iki tur çevirip mazotun kalanını kafama diktim. Ruhumun bedenimden ayrılıp günbatımına gitmesine izin verdim. Uzandım. Gözlerimi kapadım. Artık tanımadığım bir sesle mırıldandım:

"Seni senden başka kim özgürleştirebilir ki?"

